

Lägesrapport

Arbete mot prostitution och människohandel
för sexuella ändamål i Västerbotten

Länsstyrelsen i Västerbotten

2009

Länsstyrelsen
Västerbotten

Förord

Syftet med denna lägesrapport är att ge en kort beskrivning av delar av det arbete som pågår i Västerbottens län när det gäller att motverka människohandel för sexuella ändamål och prostitution. Att prostitution och människohandel är ett globalt problem råder det ingen tvekan om. Trots att det är så utbrett är det mycket svårt att få fram statistik på vare sig offer eller förövare. Det brukar talas om att det varje år transporteras ca 400-600 unga kvinnor till Sverige för att sälja sex.

Länsstyrelsen har i uppdrag att verka för regional samordning och för att förebygga att människohandel för sexuella ändamål och prostitution förekommer. Länsstyrelsen har därför bjudit in ett antal organisationer att ingå i en regional samordningsgrupp. Gruppens medlemmar är överens om att kompetensen måste stärkas kring denna typ av frågor liksom att fortsatt samarbete är en framgångsfaktor och effektiviserar det regionala arbetet mot människohandel för sexuella ändamål och prostitution.

Prostitution och människohandel måste ses som viktiga regionala/lokala frågor och inte endast som storstadsproblem, någon helt annanstans. Det är av allra största vikt att fler får kunskap om vad problematiken är och innebär. En ökad samverkan mellan en uppmärksam, engagerad allmänhet och samordnade myndigheter gör att prostitution och människohandel kan förebyggas och motverkas på ett effektivare sätt. Det handlar om att förändra attityder: Ingen människa – kvinna eller man – är en vara att köpa och sälja. Kvinnor och män i Sverige ska ha rätt till sin kroppsliga integritet. Det är inte okej att köpa sex och ingen ska heller behöva sälja sin kropp.

Umeå, 2009-09-30

Helena Österlind
Jämställdhetsdirektör

Alexandra Sundberg
Samordnare, mäns våld mot kvinnor

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

FÖRORD	- 2 -
1 NATIONELL HANDLINGSPLAN	- 4 -
2 LÄNSSTYRELSENS UPPDRAG	- 4 -
3 REGIONALA SAMORDNINGSGRUPPEN	- 4 -
4 AKTIVITETER I VÄSTERBOTTEN DECEMBER 2008 – JUNI 2009	- 5 -
Västerbottens läns landsting	- 5 -
Region Västerbotten	- 6 -
Polismyndigheten Västerbotten	- 6 -
Länsstyrelsen i Västerbotten.....	- 7 -
Migrationsverket.....	- 8 -
Umeå universitet	- 8 -
Åklagarmyndigheten	- 9 -
5 RAPPORTER OCH KARTLÄGGNINGAR SOM BERÖR LÄNET	- 10 -
BILAGA	- 11 -

1 Nationell handlingsplan

Regeringen beslutade i juli 2008 om en nationell Handlingsplan mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål. (2007/2008:167)¹

I skrivelsen redogör regeringen för sin syn på hur prostitution och människohandel för sexuella ändamål ska bekämpas och hur människor som utsätts för detta ska få ökat skydd och stöd. Handlingsplanen innehåller även åtgärder för att stärka det förebyggande arbetet, höja kvaliteten och effektiviteten i rättsväsendet, öka samverkan samt öka kunskapen. En utgångspunkt för alla åtgärder är att de har ett tydligt fokus på den enskilde individens behov och att detta synsätt ska genomsyra myndigheternas arbete. Särskilda åtgärder riktas till barn och ungdomar. Flickors respektive pojkars särskilda villkor och behov beaktas. Insatser för att motverka efterfrågan av köp av sexuella tjänster är avgörande för att komma tillrätta med problemen. Handlingsplanen omfattar flera åtgärder inom olika politikområden som kommer att utvecklas och preciseras i de uppdrag som regeringen avser att ge berörda myndigheter. En samlad uppföljning av handlingsplanen kommer att göras 2011. Regeringen avser att därefter återkomma till riksdagen med en redovisning av uppföljningen.

2 Länsstyrelsens uppdrag

Länsstyrelsens uppdrag från regeringen är att bidra till att uppfylla de nationella målen för jämställdhet. Detta gör vi genom att samordna, stödja och följa upp jämställdhetsarbetet i Västerbotten.

Arbetet mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål är ett led i jämställdhetsarbetet. I regeringens handlingsplan mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål ges länsstyrelserna i uppdrag att inom ramen för sitt ansvarsområde ta initiativ till att samordna insatser som syftar till att motverka prostitution och människohandel för sexuella ändamål samt öka skyddet och stödet till utsatta. I handlingsplanen förtydligas att det i uppdraget bör ingå att länsstyrelserna ser över möjligheterna att beakta dessa frågor på ett mer aktivt sätt inom sin egen verksamhet. Särskilt fokus bör ligga på att stärka det förebyggande arbetet på lokal nivå. Det kan ske genom utbyte av erfarenheter av samarbete med olika branscher inom t.ex. taxi-, hotell-, och restaurangnäringen. Syftet är att stärka samverkan mellan myndigheter, kommuner och landsting i arbetet med att bekämpa människohandel för sexuella ändamål och prostitution. Länsstyrelsen har också av regeringen i uppdrag att stödja kommuner och landsting i deras arbete med missbruks- och beroendevård för att upptäcka och hjälpa personer som riskerar att hamna i prostitution.

3 Regionala samordningsgruppen

En regional samordningsgrupp² har bildats med deltagare från myndigheter som också har uppdrag från regeringen i den här frågan utifrån den nationella handlingsplanen mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål som regeringen fattade beslut om i juli 2008. Fokus för den regionala samordningsgruppen är bland annat att samordna aktiviteter och öka kompetensen hos dem som arbetar med frågan för ett mer effektivt arbete.

¹ Handlingsplanen finns att läsa på www.regeringen.se/jamstalldhet

² Se bilaga, s 11

Den regionala samordningsgruppen består av representanter för följande myndigheter:

- Länsstyrelsen i Västerbotten
- Migrationsverket
- Polismyndigheten
- Region Västerbotten
- Umeå universitet
- Västerbottens läns landsting
- Åklagarkammaren

Den regionala samordningsgruppen tillhandahåller webbsidan www.nejtillsexköp.nu och har under sommaren/hösten 2009 genomfört en reklamkampanj för webbsidan på www.sf.se. Under arbete är en reklamfilm för www.nejtillsexköp.nu som kommer att visas på SF:s biografier i Umeå och Skellefteå från slutet av oktober till årets slut. Genom att locka fler besökare till webbsidan och genom denna tillhandahålla uppdaterad och omfattande information, kan allmänhetens kunskap kring och engagemang mot människohandel för sexuella ändamål och prostitution öka.

4 Aktiviteter i Västerbotten december 2008 – juni 2009

Följande frågor ställdes till deltagarna i den regionala samverkansgruppen:

1. Hur arbetar ni idag med frågor gällande prostitution och människohandel för sexuella ändamål?
2. Hur ser ert uppdrag ut gällande prostitution och människohandel för sexuella ändamål?
3. Har ni någon plan eller annat styrdokument för ändamålet?
4. Finns det idag fungerande strategisk/formell samverkan? Beskriv.
5. Framtidsscenario: ert bidrag, samverkansmöjligheter, förväntningar på den regionala samordningsgruppen, behov (utbildning) etc.

Västerbottens läns landsting

Fråga 1)

Landstingspersonal kan framför allt möta problematiken i en vårdsituation.

Bland annat finns ASTA- teamet som behandlar personer utsatta för sexuella övergrepp.

Centrum mot våld finns också som arbetar med våldsutsatta kvinnor och barn samt män som utövar våld.

Fråga 2)

Arbetar inte med något specifikt uppdrag just nu kring den här frågan.

Fråga 3)

Finns ingen specifik handlingsplan för den här problematiken.

Fråga 4)

Centrum mot våld är ett exempel på formell samverkan i frågan om våldsutsatta kvinnor, våldsutsatta barn och män som utövar våld. Styrgruppen består av representanter från

Polismyndigheten i Västerbotten, Rättsmedicinalverket, Umeå kommun, Umeå universitet, Västerbottens läns landsting och Åklagarmyndigheten.

I frågan om prostitution och människohandel för sexuella ändamål har det inte funnits någon specifik samverkan.

Fråga 5)

Det är en kunskapsfråga, det är viktigt att kunna ge utbildning så att personal inom myndigheten kan börja uppmärksamma detta.

Det är viktigt med samverkan i dessa frågor. Det är också värdefullt att ha en grupp att hämta kraft hos i för det egna fortsatta arbetet.

Viktigt att kunna utbyta erfarenheter och få frågan att bli viktig i den egna organisationen .

Region Västerbotten

Fråga 1)

Arbetar inte specifikt med frågan men arbetar exempelvis med Östersjöstrategin och träffar regelbundet socialcheferna i länet där möjlighet finns att ta upp frågan.

Fråga 2)

Har inget uppdrag från deras uppdragsgivare (kommunerna)

Fråga 3)

Finns idag ingen handlingsplan för arbetet.

Finns möjlighet att lyfta in det i RTP/RUP (regionalt tillväxtprogram och regionalt utvecklingsprogram) som en del av att ”bygga det goda samhället” Ser det som en del av jämställdhetsarbete och det är kanske särskilt viktigt i Europasamarbetet. Förbättrat jämställdhetsarbetet leder till mindre prostitution och människohandel.

Fråga 4)

Region Västerbotten är inte en bekämpande organisation eller myndighet utan arbetar på uppdrag av kommunerna i Västerbotten.

Fråga 5)

Viktigt att kunna se vad som ska vara gruppens avtryck. Var är vi nu och var är vi om 1-2 år. Kan vara behjälplig i kontakterna med kommunen. Kanske bör det finnas med en kommunrepresentant i gruppen som kommunerna själva väljer (vilket är fallet i länssamrådsgruppen för alkohol- och drogfrågor)

Polismyndigheten Västerbotten

Fråga 1)

2009 presenterade Lena Melin vid polisen i Västerbotten en lägesrapport rörande de fyra nordligaste länen kring Människohandel för sexuella ändamål³

Kajsa Wahlberg bevakar frågan nationellt och finns i Stockholm.

Gränsöverskridande verksamhet som till exempel människohandel samordnas nationellt vilket är viktigt för att kunna göra kopplingar mellan länen.

³ Lägesrapporten ”Människohandel för sexuella ändamål” bifogas denna rapport.

Fråga 2)

Polismyndigheten arbetar vad gäller frågor om människohandel på nationella uppdrag där exempelvis den regionala kriminalunderrättelseroteln får uppdrag från polisen nationellt att sammanställa det de får in från det egna länet och sedan rapportera till den nationella nivån som i sin tur rapporterar till Europol.

Varje år görs en hotbildsanalys av Europa vad gäller gränsöverskridande brottslig verksamhet. Det görs interna direktiv för inriktningar av arbetet. Ett prioriterat område för 2009 är droger. Det pekas även ut ett antal så kallade bevakningsområden där människohandel är ett.

Fråga 3)

Finns idag ingen handlingsplan för arbetet regionalt.

Fråga 4)

Polisen samverkar inom organisationen men det har inte funnits någon formell samverkan med andra myndigheter i den här frågan.

Fråga 5)

Det råder begreppsförvirring mellan människohandel, människosmuggling, organhandel och så vidare och det behövs kunskap för att klargöra begreppen.

Det skulle vara positivt om polisen kunde öka sin samverkan med andra myndigheter och även få in fler och mer detaljerade tips vad gäller prostitution och människohandel i länet för att kunna förbättra sitt arbete. Tips kan ges anonymt till polisen, det behöver inte handla om att anmäla.

Frågan behöver komma upp på dagordningen och barn som finns i människohandeln måste i större grad uppmärksammas. Exempelvis kan barn som är offer för människohandel till en början exempelvis användas för fickstölder men när de blir äldre säljas för att användas i prostitution.

Länsstyrelsen i Västerbotten**Fråga 1)**

Länsstyrelsens samordnare för frågor rörande mäns våld mot kvinnor är tillsammans med Jämställdhetsdirektören ansvarig för arbete mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Länsstyrelsen samordnar arbetet med dessa frågor i länet, och står för bl a utbildnings- och informationsinsatser riktade mot relevanta målgrupper. En regional samordningsgrupp har bildats bestående av ett antal myndigheter/organisationer som också har uppdrag inom området. Länsstyrelsen är sammankallande. Under hösten 2009 lanserar samtliga länsstyrelser en nationell kampanj kring prostitution och människohandel för sexuella ändamål med informationsinsatser specifikt riktade mot taxi, restaurang och hotellbranschen. Länsstyrelsen administrerar hemsidan www.nejtillsexköp.nu

Fråga 2)

Länsstyrelsen har som ovan nämnt (punkt 2) i uppdrag att samordna insatser som syftar till att motverka prostitution och människohandel för sexuella ändamål samt öka skyddet och stödet till utsatta; samt att stödja kommuner och landsting i deras arbete med missbruks- och beroendevård för att upptäcka och hjälpa personer som riskerar att hamna i prostitution.

Fråga 3)

Länsstyrelsen har ingen formell plan för arbetet men följer den projektansökan som initialt lämnades in till Integrations och jämställdhetsdepartementet för att erhålla projektmedel

för uppstart av aktiviteter kring frågorna. Ett dokument som lyfter fram problematiken är Länsdelegationen i jämställdhets programförklaring där det står att myndigheterna/organisationerna ska uppmärksamma frågan inom ramen för delmål 4, mäns våld mot kvinnor.

Fråga 4)

Samverkan mellan länsstyrelserna sker på nationell nivå genom en nationell koordinator som finns på länsstyrelsen i Stockholm. Länsstyrelsen har flera personer som ingår i den regionala samordningsgruppen men som också träffas däremellan för att diskutera och planera hur det interna och externa arbetet från myndighetens horisont ska se ut. Externt håller Länsstyrelsen på att bygga upp fungerande samverkan i dessa frågor genom att aktivt bjuda in till och föreslå aktiviteter/insatser för den regionala samordningsgruppen. Ett gott samarbete finns med Länsstyrelsen i Norrbotten

Fråga 5)

Länsstyrelsens bidrag är att bistå med kunskaper om jämställdhet och om Mäns våld mot kvinnor. Även andra sakområdeskompetenser finns tillhands. Ett länsperspektiv är gemensamt för flera av myndigheterna som ingår i regionala samordningsgruppen och Länsstyrelsen verkar för att hålla ett starkt länsperspektiv. Förväntningarna är att redan pågående samarbeten kan utökas till att även handla om frågor kring prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Uppdraget är nytt för Länsstyrelsen och därför pågår också insamlande av kunskap, tidigare arbete i länet, nationellt med mera. Ett behov av kunskap finns både om frågorna i sig, men också hur det ser ut i länet i dag.

Migrationsverket

Fråga 2)

Samtliga verksamhetsområden inom myndigheten har i uppdrag att motverka människohandel med barn i sexuella syften med beaktande av förslag från ECPAT. Den avdelning inom besök och bosättning som geografiskt omfattar södra Sverige har i verksamhetsplanen ett särskilt ansvar att bevaka frågor som rör människohandel och övriga former av illegal invandring.

Fråga 3)

Det finns ett styrdokument i form av ett protokoll upprättat av generaldirektören avseende uppdraget att motverka människohandel med barn i sexuella syften med beaktande av förslag från ECPAT.

Fråga 5)

Det finns ett aldrig sinande behov av kunskap på området. Vi har deltagit i samtliga aktiviteter/seminarier under året och kommer att prioritera detta område även i fortsättningen. Vi har ett stort intresse av att vara en del i samverkan i olika sammanhang även framöver.

Umeå universitet

Fråga 1)

För närvarande bedrivs inte något aktivt arbete inom Umeå Universitetet mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål.

Fråga 3)

Det finns inte några officiella skrivningar i planer, policys och liknande styrdokument.

Frågan om att från Universitetets sida rekommendera universitetets anställda att boka porrfria hotell vid inrikes och utrikes resor har diskuterats i Jämställdhetsrådet (policyskapande organ under rektor med uppgift att bl.a. utforma och förankra universitetets jämställdhetspolicy inom relevanta organ, bevaka kunskapsutvecklingen samt aktualisera och driva övergripande och principiella frågor om jämställdhet). Rekommendationen har dock (ännu) inte skrivits in i policyn.

Fråga 4)

Med anledning av de frågor Länsstyrelsen ställt har diskussioner förts med ordföranden i Jämställdhetsrådet och där frågor aktualiserat om Universitetet, i kraft en stor såväl nationell som internationell mötesplats, bör markera sin hållning i frågan i förhållande till både personal och studenter, t.ex. genom information på egen hemsida eller genom att länka till www.nejtillsexköp.nu. I övrigt skulle det kunna handla om att anordna informations- eller utbildningsdagar riktade till både personal och studenter, att informera om sexköp m.m. i samband med välkomstarrangemang för studenter vid höstterminens början samt att vidga jämställdhetsarbetet till att omfatta även frågor som avser sexköp, prostitution och människohandel för sexuella ändamål.

Fråga 5)

Det finns en beredvillighet vid Umeå Universitet att arbeta med frågorna, i första hand handlar det om att hitta lämpliga former för det arbetet. Genom existensen av och arbetet i den regionala samverkansgruppen har frågorna kommit upp på dagordningen.

Åklagarmyndigheten

Fråga 1)

Dels deltar åklagare i det förebyggande arbetet genom att tillhandahålla information, ställa upp med utbildningsinsatser, delta i konferenser, nätverk mm. Dels arbetar vi med bl a polisen i underrättelsearbete vid misstankar om brott samt leder förundersökningar med misstanke om människohandel eller/och brott mot 6 kap brottsbalken som rör sexualbrott och också köp av sexuell handling.

Fråga 2)

Vårt uppdrag är alltid att arbeta aktivt för att lagföra personer som gör sig skyldig till sådan brottslighet.

Fråga 3)

I Åklagarmyndighetens verksamhetsplan för 2009 sägs bl a: Åklagarmyndigheten och Rikspolisstyrelsen har fått i uppdrag att förstärka insatserna mot prostitution och människohandel för sexuella mål. Åklagarmyndigheten har tillförts resurser dels för att förstärka de operativa insatserna dels för att öka metod- och kompetensutveckling. Ett projekt ska bedrivas för planering och uppföljning av insatserna inom ramen för regeringsuppdraget.

Fråga 4)

Människohandel handläggs för hela landet i huvudsak vid de Internationella Åklagarkamrarna som finns i Stockholm, Göteborg och Malmö. Vissa av åklagarna är specialiserade på dessa mål. Vid polismyndigheterna i dessa städer finns idag specialiserade polisutredare och spanare för denna typ av brottslighet. Åklagare och poliser har en nära samverkan så fort det handlar om allvarlig brottslighet. Det finns på ett flertal platser i landet regionala underrättelsecenter vid polisen där många statliga myndigheter samverkar vid allvarlig

brottslighet. Åklagarmyndigheten är en av dessa. I Stockholm finns en Samverkansplan för stöd till personer utsatta för människohandel sedan mars 2004. I den samverkan ingår Polismyndigheten, Rikskriminalpolisen, Migrationsverket, Socialtjänsten och Åklagarmyndigheten.

Fråga 5)

Internationella Åklagarkammaren Stockholms representant på lokalkontoret i Sundsvall uttrycker intresse för samverkan och byggande av nätverk, vilket är en förutsättning för ett bra samarbete i konkreta ärenden.

5 Rapporter och kartläggningar som berör länet

Polisens kartläggning av omfattningen av människohandel för sexuella ändamål i norra Samverkansområdet (Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Västernorrlands län).

Lena Melin, december 2008.

http://www.polisen.se/Global/www%20och%20Intrapolis/Informationsmaterial/Norrbotten/rapport_prostitution.pdf

Bilaga

Regional samordningsgrupp för frågor kring prostitution och människohandel för sexuella ändamål

Västerbotten

Länsstyrelsen i Västerbotten har sedan hösten 2008 i uppdrag att arbeta mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål.

En regional samordningsgrupp har bildats med deltagare från myndigheter som också har uppdrag från regeringen i den här frågan utifrån den nationella handlingsplanen mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål som regeringen fattade beslut om i juli 2008.

Fokus för den regionala samordningsgruppen är bland annat att samordna aktiviteter och öka kompetensen hos dem som arbetar med frågan för ett mer effektivt arbete.

FÖR MER INFORMATION KONTAKTA:

Alexandra Sundberg, samordnare för frågor kring mäns våld mot kvinnor
alexandra.sundberg@lansstyrelsen.se, 090-10 72 88

Helena Österlind, jämställdhetsdirektör
helena.osterlind@lansstyrelsen.se, 090-10 71 48

Samordningsgruppen består av representanter från Länsstyrelsen i Västerbotten, Migrationsverket, Polismyndigheten, Region Västerbotten, Umeå universitet, Västerbottens läns landsting och Åklagarkammaren.

Länsstyrelsen
Västerbotten

REGION
VÄSTERBOTTEN

Polismyndigheten
i Västerbottens län

ÅKLAGARMYNDIGHETEN

VÄSTERBOTTENS
LÄNS LANDSTING

